

Sygn. akt V KK 234/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Katarzyna Wępa

po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2020 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie J. K.

skazanego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.

kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

z dnia 14 października 2010 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w
zw. z art. 113 § 1 k.k.s. umarza postępowanie w sprawie, a
kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 14 października 2010 r., sygn. akt II K (...), oskarżony J. K. został uznany za winnego tego, że w dniu 6 maja 2002 r. w K. , woj. (...), składając zeznanie podatkowe PIT-36 za 2001 rok zataił prawdę nie wykazując przychodów w kwocie 7.872.216 zł uzyskanych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie usług budowlanych z siedzibą w P. z

odpłatnego zbycia 37.816 udziałów w spółce D. (Europe) oraz przychodów z działalności gospodarczej w kwocie 10.000 zł oraz podał nieprawdę zawyżając koszty uzyskania przychodów o kwotę 416.405,30 zł wykazując bezzasadnie stratę w wysokości 416.174,77 zł przez co spowodował uszczuplenie podatku dochodowego od osób fizycznych wielkiej wartości, to jest w wysokości 2.740.992 zł – a więc uznano go winnym przestępstwa z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s., i za to na podstawie art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 38 § 1 pkt 3 k.k.s. Sąd wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny w rozmiarze 250 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł. Na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności Sąd warunkowo zawiesił tytułem próby na okres 3 lat. Nadto zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu oraz zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 140 zł tytułem poniesionych kosztów sądowych i wymierzył mu opłatę w wysokości 4180 zł.

Ponieważ żadna ze stron postępowania nie zaskarżyła tego wyroku, orzeczenie uprawomocniło się w dniu 22 października 2010 r. (k. 233).

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. powyższy wyrok zaskarżył Prokurator Generalny w drodze kasacji – w całości na korzyść skazanego J. K. .

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. zarzucił wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa – a mianowicie art. 2 § 2 k.k.s. i art. 44 § 1 i § 3 k.k.s. - polegające na pominięciu reguł intertemporalnych i zastosowaniu wobec oskarżonego o czyn z art. 56 § 1 k.k.s. J. K. ustawy nowej, mimo, iż w czasie popełnienia przez niego czynu obowiązywała ustawa względniejsza, w efekcie czego doszło do rażącego naruszenia art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., poprzez wydanie wobec J. K. wyroku skazującego, pomimo przedawnienia karalności zarzuconego mu czynu, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się oczywiście zasadna w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k., co umożliwiało uwzględnienie jej w całości na posiedzeniu bez udziału stron.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa karnego skarbowego oraz postępowania karnego wskazanych w skardze, a mianowicie art. 2 § 2 k.k.s. i art. 44 § 1 i § 5 k.k.s., bowiem, jak trafnie wskazuje skarżący, przedmiotowy wyrok Sądu Rejonowego w K. zapadł warunkach wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. W związku z tym wyrok dotknięty jest bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Zgodnie z art. 44 § 1 k.k.s. karalność przestępstwa skarbowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło: 5 lat - w przypadku, gdy czyn stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat, zaś 10 lat, gdy czyn stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata. Jednocześnie w wypadku przestępstw polegających na uszczupleniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej, bieg tego okresu zaczyna się z końcem roku, w którym upłynął termin płatności tej należności (art. 44 § 3 k.k.s.). Z treści § 5 tego przepisu wynika ponadto, że jeżeli w okresie przewidzianym w § 1 lub § 2 wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 1 ustaje z upływem 5 lat, a przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 2 - z upływem 10 lat od zakończenia tego okresu.

W niniejszej sprawie oskarżonemu J. K. przypisano popełnienie przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s., a zatem popełnionego w warunkach przesłanki nadzwyczajnego obostrzenia kary. Pierwszy z tych przepisów przewiduje, że sprawca czynu z art. 56 § 1 k.k.s. podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności, albo obu tym karom łącznie. Jak wynika z treści art. 27 § 1 k.k.s., jeżeli kodeks nie stanowi

inaczej, kara pozbawienia wolności trwa najkrócej 5 dni, najdłużej - 5 lat; wymierza się ją w dniach, miesiącach i latach. W niniejszej sprawie Sąd zastosował przepis art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s. (w zw. z art. 38 § 1 pkt 3 k.k.s.) uznając, że oskarżony J. K. popełnił umyślnie przestępstwo skarbowe, powodując uszczuplenie należności publicznoprawnej dużej wartości.

Należy zauważyć, że instytucja nadzwyczajnego obostrzenia kary z art. 37 k.k.s. nie mogła mieć zastosowania do obliczania terminów przedawnienia wynikających z art. 44 § 1 k.k.s., które opierają się na ustawowym zagrożeniu karą. Powinno się przy tym przyjąć, że kryterium długości terminów przedawnienia karalności przestępstw skarbowych jest zagrożenie ustawowe przewidziane w przepisie części szczególnej przewidującym karalność danego czynu. Za pozbawione znaczenia powinny być więc uznane modyfikacje zagrożenia ustawowego wskutek obostrzenia albo złagodzenia kary (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2016 r., V KK 345/15, LEX nr 2015139; postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) dnia 14 września 2012 r., II AKz 368/12, LEX nr 1218862; Kardas Piotr, Łabuda Grzegorz, Razowski Tomasz, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, wyd. III, WKP 2017, teza 4*).

Przypisany skazanemu J. K. czyn został popełniony w dniu 6 maja 2002 r., to jest pod rządami Kodeksu karnego skarbowego w wersji pierwotnej (tekst ustawy z dnia 15 października 1999 r., Dz. U. z 1999 r., nr 83, poz. 930). Art. 56 § 1 k.k.s. w ówczesnym brzmieniu przewidywał, że podatnik, który składając organowi podatkowemu lub płatnikowi deklarację lub oświadczenie, podaje nieprawdę lub zataja prawdę albo nie dopełnia obowiązku zawiadomienia o zmianie objętych nimi danych, przez co naraża Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego na uszczuplenie podatku, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności do lat 2, albo obu tym karom łącznie. W dniu 17 grudnia 2005 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r., nr 178, poz. 1479), nowelizujące między innymi art. 56 k.k.s., które przewidują, że sprawca tego czynu podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności (do 5 lat), albo obu tym karom łącznie.

Przepis art. 2 § 2 k.k.s. stanowi, że jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy. Sąd Rejonowy w K. nie dostrzegł, że w czasie popełnienia czynu zabronionego przez oskarżonego zagrożenie karą powodowało, iż sąd miał obowiązek zastosowania ustawy względniejszej dla podatnika, a więc zastosowanie musiał znaleźć art. 44 § 1 pkt 1 k.k.s., zgodnie z którym karalność przestępstwa skarbowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat 5 – w przypadku, gdy czyn stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat. Konsekwencją natomiast ustalenia konieczności stosowania wobec oskarżonego ustawy poprzednio obowiązującej winno być przyjęcie przedawnienia karalności zarzucanego oskarżonemu czynu. Przy ustaleniu bowiem, iż czyn J.K. winien być zakwalifikowany z art. 56 § 1 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 17 grudnia 2005 r., to zgodnie z normą kolizyjną ustanowioną w art. 10 w/w ustawy nowelizującej oraz z treścią art. 44 § 1 pkt 1 k.k.s. termin przedawnienia karalności tego czynu wynosił 5 lat. A zatem bieg przedawnienia zarzucanego czynu, zgodnie z treścią art. 44 § 3 k.k.s., rozpoczął się z końcem roku, w którym upłynął termin płatności należności publicznoprawnych, a zatem w dniu 31 grudnia 2002 r. Oznacza to, że przedawnienie karalności zarzucanego oskarżonemu czynu nastąpiło po upływie 5 lat, to jest, z końcem dnia 31 grudnia 2007 r.

Istotną okoliczność stanowi fakt, że w niniejszej sprawie nie mógł znaleźć zastosowania art. 44 § 5 k.k.s., bowiem w wymaganym okresie 5 lat nie wszczęto postępowania przeciwko sprawcy, w sposób wymagany tym przepisem. Datę wszczęcia postępowania *in personam* określają bowiem przepisy art. 71 § 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k., mające zgodnie z art. 113 § 1 k.k.s. odpowiednie zastosowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Przepis art. 44 § 5 k.k.s. zawiera sformułowanie "wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy", co jest równoznaczne z określeniem "wszczęto postępowanie przeciwko osobie", którym operuje przepis art. 102 k.k. Wszczęcie postępowania *in personam* w sprawach o przestępstwa skarbowe następuje więc z chwilą wydania postanowienia o

przedstawieniu osobie zarzutów, ogłoszenia go niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchania osoby, chyba że nie jest to możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju (*zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 grudnia 2013 r., V KK 145/13, LEX nr 1427291; z dnia 5 marca 2014 r., IV KK 341/13, Lex nr 1444341*).

W niniejszej sprawie dopiero w dniu 28 lipca 2009 r. doszło do wszczęcia śledztwa przez finansowy organ postępowania przygotowawczego przeciwko J. K. (k. 159). W tym dniu wydano też postanowienie o przedstawieniu zarzutów (k. 162) oraz postanowienie o zastosowaniu postępowania w stosunku do nieobecnych, które zostało zatwierdzone przez prokuratora w dniu 3 sierpnia 2009 r. (k. 165). Słusznie więc wskazuje autor kasacji, że wszystkie niezbędne do zastosowania art. 44 § 5 k.k.s. czynności w sprawie zostały podjęte po upływie okresu przedawnienia karalności czynu.

Analiza akt sprawy wykazała, że rozpoznający sprawę Sąd Rejonowy w K. pominął w ogóle kwestie związane z tym, iż w okresie zarzuconym oskarżonemu obowiązywała ustawa karnoskarbowa w innym brzmieniu. Pomijając poprzednie brzmienie omawianych powyżej przepisów, nie uwzględnił przy orzekaniu dyrektywy z art. 2 § 2 k.k.s., nakazującej stosować ustawę względniejszą dla sprawcy. Brak bowiem w treści wyroku Sądu Rejonowego przyjęcia w kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu J. K. czynu przepisu art. 2 § 2 k.k.s., a naniesiona na obwolicie akt sprawy adnotacja wskazuje błędnie, że karalność przestępstwa ustaje z dniem 31 grudnia 2021 r.

W rezultacie, Sąd Najwyższy uwzględniając kasację Prokuratora Generalnego wniesioną na korzyść skazanego, na mocy art. 537 § 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., a kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.